

Lisa 1

Pankrotiseadus, Maksejõuetuse teenistus ja pangasaladuse regulatsioon

1. Õigusselgus PankrS § 192⁹ lg 2 sõnastuse osas.

Varasemalt on krediidasutused pöördunud selgitustaotlusega Justiitsministeeriumi poole küsimusega, kas Pankrotiseaduse § 192⁹ lg 2 teksti ja seletuskirja koos tõlgendades tuleb asuda seisukohale, et seadusandja eesmärk on olnud selgelt reguleerida, et järelevalve teostamise käigus on maksejõuetuse teenistusel õigus krediidasutuselt nõuda ainult võlgniku pangakontode väljavõtteid või on tegemist nõ lahtise nimekirjaga?

Eelmainitud pöördumine tulenes vastuolust seaduse sätte mõistmise ja seletuskirja selgituste osas. Vastavalt seletuskirjale on lõike 2 puhul on sisuliselt tegemist teabe saamise õigusega, selle õiguse annavad teenistusele ka kõnesoleva sätte esimene lõige ja KorS § 30, kuid lõikes 2 on toodud pankrotimenetluse spetsiifilised täpsustused, millistelt isikutelt ja milliseid dokumente teenistusel on õigus saada.

Justiitsministeeriumi poolt krediidasutustele esitatud seisukoht oli, et PankrS § 192⁹ eesmärki silmas pidades on seadusega kooskõlas, kui maksejõuetuse teenistus esitab eelmainitud § alusel päringuid kolmandatele isikutele seal hulgas ka krediidasutustele ka võlgniku lähikondsete kohta. Justiitsministeeriumi seisukohaselt on PankrS §-s 192⁹ sätestatud avatud loetelu, seega ei ole välistatud, et nimetatud § alusel ka lähikondsete pangakontode väljavõtteid küsitakse. Justiitsministeerium on ka eelnevalt selgitustaotluses möönnud, et seletuskirjas toodu ja seaduse sätte vahel ei ole ühtset korrelatsiooni, kuid normi tõlgendades on suurem osakaal seaduse sätteil kui seletuskirjal. Sättes toodud avatud loetelu eesmärk saab pigem olla, et järelevalve teostajal oleks igakülgne ligipääs vajalikele andmetele.

Pangaliit leiab, et juhul kui Pankrotiseaduse § 192⁹ lg 2 mõtteks on anda maksejõuetuse teenistusele ligipääs ka pankrotivõlgniku lähikondsete kontoväljavõtetele ja muudele krediidasutuste käsutuses olevatele andmetel, siis tuleb sätte sõnastust täpsustada. Vastasel korral kaasneb krediidasutustele risk saada süüdistus võlgniku lähikondseteks olevate isikute pangasaladuse õigustamatus avaldamises, sest pankrotivõlgniku juriidilisest isikust või eraisikust lähikondsete konto väljavõtetel nähtuvad kõik nimetatud isikute tehtud tehingud, sh ka need, mis ei ole tehtud pankrotivõlgnikuga, mistõttu on nende isikute ärisaladuse või eraelu puutumatus riive märkimisväärne.

Lisaks taotleb maksejõuetuse teenistus oma päringutega ka andmeid pankrotivõlgniku ja tema lähikondsete kontode volitatud kasutajate kohta ja nendele antud õiguste mahtude kohta, samuti nende isikute kohta, kelle kontode kasutajaks pankrotivõlgnik või tema lähikondne ise on?

Palume seaduse muutmisel kaaluda, kas sellises ulatuses info kogumine on põhjendatud ja kui on, siis soovime, et seadusesse oleks see näitliku loeteluna ka sisse kirjutatud.

Pangaliidu ettepanek on täiendada PankrS § 192⁹ lõike 2 punkti 4 sõnastust ka võlgniku lähikondsete osas või lisada § 192⁹ lõike 2 uus punkt, kus sätestatakse ka võlgniku lähikondsed. Eelmainitud ettepanekute osas muudatusi sisse viies peaks olema ka viide PankrS § 117, kus on reguleeritud lähikondsete ringi kuuluvad. Siinjuures soovime, et seaduses oleks fikseeritud, et lähikondsete puhul võib krediidasutus lähtuda maksejõuetuse teenistuse päringus kajastatud deklaratsioonist, et tegemist on pankrotivõlgniku lähikondsetega(st PankrS § 117 nimetatud isikutega) ja krediidasutus ise ei ole kohustatud kontrollima, kas isikud vastavad lähikondsete tunnustele või mitte.

2. Eelmenetluses avaliku uurimise algatamise otsuse tegemisel krediidasutuse poole pöördumine teabe saamiseks.

Eelisel aastal kohtuti Pangaliidus ka Maksejõuetuse teenistuse juhiga ning arutelude üheks fookuseks oli Maksejõuetuse teenistuse poolsete päringute tegemine krediidasutustesse hetkel, kus alles kaalutakse avaliku uurimise algatamist. Tuginedes PankrS § 192⁹ sätestatut, mille kohasel on maksejõuetus teenistusel õigus pöörduda kolmandate isikute poole teabe saamiseks järelevalve teostamise käigus kui kohus on algatanud menetluse läbiviimise avalik uurimisena või maksejõuetusteenistus on algatanud eriauditi, on krediidasutused seisukohal, et kaalutusotsuse tegemisel järelevalve teostamise vajaduse otsuse hindamise etapis ei ole põhjendatud kolmandate isikute poole teabe saamise eesmärgil pöördumine, kuna otsus järelevalve teostamise vajaduse osas tehakse juba olemasolevate dokumentide ja toimikute põhjal. Praegune praktika on näidanud, et maksejõuetuse teenistus on esitanud krediidasutustele päringud menetlusetapis, kus alles hinnatakse, kas üldse esitada kohtule taotlus avaliku uurimise algatamiseks ja kas üldse on vajalik järelevalve teostamine. Praktikas ei ole esitatud vajaduspõhiselt selgitusi, milliseid täiendavaid asjaolusid kaalutusotsuse tegemiseks kolmandate isiku poole pöördumisel saadaks ning millise lisandväärtuse see loob.

Pangaliidu ettepanek on täiendada PankrS § 192¹¹ sättega, millest selgub, et maksejõuetusteenistus teeb oma otsustused kohtult edastatud materjalide põhjal.

Juhime tähelepanu, et krediidasutused vastavad ajutiste haldurite päringutele pankrotivõlgniku varade, kohustuste ja tehingute kohta. Kogu see materjal sisaldub kohtule esitatud pankrotitoimikutes.

3. Päringu õigusliku aluse ja mahu hindamine

Pangaliidu poole on pöördunud ka Pankrotihaldurite Koda. Pöördumine oli esitatud seoses maksejõuetuse teenistuse haldusjärelevalve teostamisega pankrotihaldurite ja nende poolsete kohustuste täitmise osas. Nimelt on Maksejõuetuse teenistusel õigus PankrS § 70 lõike 5 punkti 6 kohaselt saada krediidasutustelt haldusjärelevalve teostamiseks halduri poolt avatud võlgnikupõhise maksekonto ja võlgniku pangakonto väljavõtteid perioodi kohta, millal halduril oli võlgniku pangakonto kasutamise õigus.

Krediidasutused väljastavad päringus küsitud andmed juhul, kui selleks on õiguslik alus olemas. PankrS § 70 lg 5 p 6 annab selle aluse. Eelmainitust tulenevalt tõstatasid Pankrotihaldurite Koda liikmed probleemi, et krediidasutused ei teosta kontrolli, kas andmete küsimise aluseks olevat haldusjärelevalvet ka tegelikult teostatakse; on haldusjärelevalve üldse algatatud, milline eesmärk on haldusjärelevalvel ning kas päringus küsitud informatsioon on kooskõlas ka proportsionaalsuse põhimõttega. Pankrotihaldurite Koda oli seisukohal, et pelgalt õigusliku aluse väljatoomine päringus ei ole argument ning pankadel tuleks enne selliste andmete väljastamist kontrollida haldusjärelevalve algatamise fakti tuvastamist.

Pangaliit on seisukohal, et krediidasutustele ei saa panna kohustust teostada kontrolli haldusjärelevalve teostamise algatamise fakti üle. Maksejõuetuse teenistuse puhul on tegemist järelevalvet teostava asutusega, kelle tegevus (muuhulgas vastutus, ulatus, õigused, kohustused) on reguleeritud seadusandja poolt vastavate õigusaktidega. Krediidasutused ei oma vastavat pädevust ega ka kohustust kontrollida järelevalvega tegeleja tegevuse õiguspärasust. Kõik institutsioonid, kaasaarvatud Maksejõuetuse teenistus, on kohustustatud oma tegevuses järgima neile kohalduvaid õigusakte ning samuti arvestama ja hindama päringuid esitades nende õiguspärasust ning proportsionaalsust.

Pangaliidu ettepanek oleks täiendada KAS § 88 lõike 6⁴ sõnastust selliselt, et krediidasutustele ei lasu kohustust kontrollida teabenõuete esitajate järelpäringutes esitatud informatsiooni proportsionaalsust ja õiguspärasust. Eelmainitud ettepanek looks selguse ka õigusnormi tasandil ning aitab vähendada ka hilisemate kohtuvaidluste tekkimist. Päringu esitaja peab krediidasutusele päringu esitamisel kaaluma küsitud teabe õiguspärasust, proportsionaalsust ja mahu kooskõla eesmärgi saavutamiseks.

- Täiendavalt soovime PankrS § 70 lg 5 p 6 osas selgitusi järgmistele küsimustele: kas pankrotihaldurite üle teostatav järelevalve laieneb ka perioodile, mil haldur tegutses konkreetsetes pankrotiasjas ajutise pankrotihaldurina?
- milline tähendus on väljendil „halduril oli võlgniku pangakonto kasutamise õigus“? Kas siin mõeldud periood algab alates pankroti väljakuulutamisest või alates ajutise halduri määramisest või alates sellest hetkest, mil pangas vormistati konto kasutusõigus pankrotihalduri nimele? Ja millal see periood lõpeb – kas pankrotimenetluse lõppemisega või pangas kontode kasutusõiguse lõpetamisega?